

Historik över Fallebo gård

Michael Stenfelt 2025

Fallebo - 1500-talet - Den äldsta historien

Namnet Fallebo betyder ”Bodarna vid branten” och mycket riktigt är terrängen runt Fallebo gård omgärdad av kullar med branter här och där ner mot gården. För tydlighets skull kan det påpekas att denna skrift handlar om Fallebo som ligger i nuvarande Oskarshamns kommun strax norr om staden, under lång tid tillhörande Döderhults socken. Det är lätt att blanda ihop med det Fallebo som ligger i Bråbygden och länge tillhörde Kristdala.

När första bosättningen kom till på Fallebo är höljt i dunkel men allra första spåren kan man hitta i Riksarkivets bokserie ”Det medeltida Sverige” där man kombinerat Gustav Vasas jordeböcker med andra källor.

Fallebo, då kallat Falleboda, ingår år 1537 i Norra Fjärdingen i Döderhult tillsammans med Fittjehammar, Flathult, Glabo, Gränerum, Humlekärrshult, Norrby, Rotvik, Saltvik, Solberga och Stensjö.

Man kan notera att gårdarna i ”Döderhults rättardöme” räknas upp år 1526 och då är Fallebo inte med så det är möjligt att den första bosättningen sker efter det.

Ägarna var stormän

År 1553 innehåller Falleboda ett frälsehemman (gård) ägd av Jon Elofsson från Barkestorpsätten och ett frälsetorp ägt av Mats Kagg. Benämns framöver stora resp. lilla.

Båda är stormän som äger stora mängder mark i mellersta Småland och säkerligen har ingen av dem någonsin satt sin fot på Fallebo. Jon Elofsson blev adlad av konungen och fick Solberga (Fredriksberg) som sätesgård. Han ägde också, förutom Solberga och Fallebo, Norrby, Flathult, Sjöketorp, Hycklinge, Manke-
torp och Fagereke.

Jon Elofsson dog 1567 och hans son Claes Jonsson ärvde hans egendomar. Men Claes Jonsson valde fel sida i kampen mellan hertig Karl. Hertig Karl vann kampen och blev den nye Karl XI varpå han fråntog Claes Jonsson alla hans egendomar år 1599 och i stället donerade dem till Henrik von Kahlén. Han dog i sin tur 1622 och sedan tycks ägande av Fallebo vara återfört till kronan under en tid.

Frälsetorpet ägdes av Mats Kaggs arvingar tills det återgick i Kronans ägo år 1574.

Vem brukade jorden på Fallebo på 1500-talet?

År	Brukare	Kommentar
1538-1541	Jon Per Jönsson	Stora Lilla. Fjärdingsman i norra fjärdingen.
1545-1550	Per Elofsson Finne Nils Jons- son Nils Garp	Stora. År 1545 var den årliga räntan på den stora gården 2 årliga hästar, 2 kungshästar samt 6 dagsverken. Lilla. Endast 1545. År 1545 var den årliga räntan på den lilla gården 1 årliga häst, 1 kungshäst samt 3 dagsverken. Kungshäst var en numera utdöd ras av Ölandshäst. Lilla, Endast 1548
1551-1553	Bonden Erik	Stora
1553-1556	Lasse Svensson Bengt	Stora. År 1554 dömdes Tysken i Fallebo för ”hor” att böta en ox. Lilla. Bengt dog 1554. Därefter bor hans änka där.
1556-1562	Bonden Börje Nils	Stora Lilla. Från 1557.
1563-1569	Knekten Anders Knekten Håkan	Stora. Anders var ute som knekt 1563-1568 så han bodde inte mycket på Fallebo. Nordiska sjuårskriget var ett krig som utkämpades 1563-1570 mellan å ena sidan Sverige, å andra sidan Danmark, Lübeck och Polen. Kriget är det längsta och blodigaste av alla de svensk-danska konflikterna i historien och slutade utan att något land behövde avträda territorium. Lilla. 1563-1565

År	Brukare	Kommentar
1569-1575	Knekten Olof Knekten Jöns	Lilla 1565-1567. Därefter öde. Stora 1570-1575. Jöns bidrog till Älvsborgs lösen med en mark.
	Knekten Tomas	Lilla 1569-1574. Sedan öde. Tomas återvände från kriget 1571. Tomas bidrag till Älvsborgs lösen med ten mark och 6 öre. Älvsborgs första lösen kallas den penningsumma som fredsfördraget i Stettin 1570 ålades att betala till Danmark för att få tillbaka fästningen (gamla) Älvsborg i Göteborg. Fästningen erövrades av danskarna den 4 september 1563 under Nordiska sjuårskriget och summan bestämdes i freden i Stettin 1570 till 150 000 riksdaler silvermynt att betalas inom tre år. För att skaffa fram denna då stora summa uttogs, för första gången i Sveriges historia, skatt baserad på individens tillgångar.
		Den lilla gården blev kronogård 1575. Detta gav ökad skatt. Den nya skatten var 1 lispund smör, 3 dagsverken, 2 årliga hästar och en kungshäst.
1576-1586	Knekten Olof Nilsson	Olof ledje 1581 en annan person för sig som knekt och stannade på gården men 1585 inkallades han till tjänst. Jordbruket sköttes då av Sven. Olof kommer hem 1586 men lämnar efter något år gården öde. Skördar: 1582: 2 1/2 tunnor råg och 1 1/4 tunnor korn 1583: 5 5/8 tunnor råg och 1 1/4 tunnor korn 1584: 2 1/2 tunnor korn och 5 1/2 tunnor korn 1585: 1 1/4 tunnor råg och 1 1/4 tunnor korn 1587: 1 1/4 tunnor korn
1586-1587	Knekten Sven	Lilla

År	Brukare	Kommentar
1588-1589	Jon Wastesson	Lilla. Skördar: 1589: 2 tunnor korn
1590-1593	Lasse	Stora. 1590 skedde ett byte då gården var halvt öde. Husarme Lasse flyttade in vavid skatten minskade med en årshäst och halva gården. Skördar: 1591: 1/4 tunna råg och 2 tunnor korn
1593-1598	Öde	
1598-1602	Knekten Sone Olsson från Saltvik Nils Per	Stora Lilla 1599 Lilla 1600

1600-talet - En delvis tynande tillvaro

Den mindre gården på Fallebo börjar under 1600-talet föra en alltmer tynande tillvaro. Olof bodde där några år från 1614, Erik 1627-1632 och Börje 1633 men förutom dem stod den lilla gården öde under 1600-talet fram till 1660 då den av denna anledning slogs ihop med den större gården.

En av anledningarna till att den lilla gården lämnades öde kan ha varit många skatter och pålagor under början av 1600-talet för att finansiera alla krig. År 1600 ökar skatten på Fallebo med 2 mark i städjepengar och 1,5 mark i fodernötspenningar.

En extra hjälpskatt till kronan på en mark fick gården betala både år 1600 och 1603 och 1613 var det dags att lösa ut Älvsborgs fästning för andra gången med en extraskatt som skulle betalas under sex år.

Under första hälften av 1600-talet nämns Fallebo sparsamt i sockenstämmoprotokoll och skattelängder. De ”åbor”, bosättare, som har kunnat identifieras är:

År	Brukare	Kommentar
1598-1602	Sone Olsson	Från Saltvik
1603	Mickel Finne	
1604-1616	Erik	Dog 1616
1617-1618	Ingeborg	Eriks änka
1618-1624	Åke	
1624-1632	Sven Månsson	Även knekt 1624-1626
1632-1640	Erik	
1640-1644	Öde	
1644-1652	Olof Larsson	Olof Larsson dog 1652. Hans änka Mariad bodde kvar på gården fram till 1660.

År 1653 blir det återigen mer aktivitet på gården. Då bor Christoffer på Fallebo och han förekommer flitigt i skattelängder och anteckningar om rusthållare.

Det året har Christoffer ett mantal men det finns också en ytterligare person med 1/2 mantal så nu verkar gården ha återgått till det läge man hade på 1500-talet.

Christoffer är sexman från 1662 till 1666. Sexmännen var socknarnas ordningsmän och skatteindrivare och var sex till antalet. På gården finns nu också Christoffers son Per Christoffersson som skulle komma att bli viktig i Fallebos historia.

Danskdödaren i Fallebo

År 1677 härjade kriget i hela Skandinavien. Karl XI:s flotta hade blivit grundligt besegrad i slaget i Kögebukten utanför Danmark och nu hade svenskarna inget att sätta emot till sjöss.

Bild 1 -Slaget vid Köge. Målning av Claus Møinichen från 1686

Danska flottan plundrade och brände på Öland och satte Borgholm under belägring. Borgholm höll dock ut och när Amiral Wachtmeister anlände från Kalmar med några av de få återstående svenska krigsskeppen så fann danskarna det för gott att fortsätta sitt plundringståg norrut längs med Smålandskusten.

Den 23:e augusti 1677 kunde den danska krigsflottan synas vid Blå Jungfrun. Efter att legat stilla vid ön i 8 dagar så gav man sig in mot Döderhultsvik, nuvarande Oskarshamn. Här brändes hela köpingen ner förutom ett enda hus. Gårdarna längre in längs med Döderhultsbäcken klarade sig dock.

Enligt traditionen ska inspektorn på Solberga (Fredridksberg) Sven Nilsson ha samlat ett antal män en natt längs med Döderhultsviken och fört så mycket väsen så danskarna fann för gott att dra vidare. En liknande legend säger att i Svalliden ska en dräng vid namn Svala ha slagit så hårt på en trumma så dansken vände, för att han trodde att en svensk trupp var på väg.

Nu fortsatte man i stället norrut och soldater från skeppen skickades för att bränna gårdarna längs med kusten norr om Döderhultsvik.

Saltvik, Kolberga och ev. Havslätt brändes ner av danskarna men i Fallebo stötte de på motstånd.

En enda dansk soldat skickades för att bränna ner Fallebo men i skogen väntade Christoffers son Per Christoffersson. Han var vid tillfället cirka tjugofyra år gammal, förmodligen stark bondpojke.

Per Christoffersson övermannade och dödade den utsände dansken och räddade gården. "Danskdödaren" Per Christoffersson tog över Fallebo när hans far Christoffer gick bort år 1685 och brukade sedan gården ända till 1720.

Han var kyrkvärd i Döderhults kyrka 1705-1707.

Per Christoffersson var gift med Anna Persdotter och de hade åtta barn födda på Fallebo:

Ingrid	Född 1686-01-06	Karin	Född 1696-11-15
Kerstin	Född 1687-12-26	Christoffer	Född 1700-02-18
Sigrid	Född 1690-11-30	Nils	Född 1703
Per	Född 1694-03-04	Lars	Född 1708-03-29

Danskarnas härjningar ledvde kvar i folkminnet. Min far, som var lärare på Rödsleskolan i Oskarshamn, brukade berätta hur han i början av 1970-talet tog med sig sin kollega Birger till en "gubbe" i en av byarna norr om Oskarshamn, dock ej Fallebo. Birger, som var musiklärare på Rödsleskolan, var dansk och storrökare. Han tände en cigarett. "Gubben" sneglade på honom och sa buttert: "Ge hit tändstickorna!"

"Hvorfor?", sa Birger förvånat

"Jo för förra gången dansken var här brände de ner hela stället", fräste "gubben"

Bild 2 -Per Christoffersson möter den danske soldaten i skogen. Illustration.Michael Stenfelt

Resten av 1700-talet 1720-1799

Per Christoffersson lämnade över Fallebo till sin svärson Carl Jönsson år 1720 men 1730 togs gården över av Per Christofferssons son Lars Persson och 1738 av en annan son, Nils Persson. Nils lämnade i sin tur över till sin son Per Nilsson år 1760.

Nu har vi kommit så långt fram i tiden så de första husförslängderna börjar dyka upp i Döderhult. Det ger lite mer inblick i vilka som bodde på gården.

Fallebo är nu huvudgård i Falleboroten och har flera torp under sig på sina ägor. De som bor på gården år 1766 är:

Bonden Per Nilsson	Där finns även ytterligare en Lars Nilsson
Bonden Lars Nilsson 31 år	Lars Nilsson 34 år
Hustrun Anna Olofsdotter 23 år	Hustrun Carin Larsdotter 38 år
Son Per 4 år	Sönerna
Son Nils 2 år	Sonne 7 år
Olof Larsson 62 år	Svårläst 5 år
samt 4 pigor och drängar	Carl 7 år
	Nils 5 år

Christoffer går igen

Namnet Christoffer går igen som namn på gården. Man kan nog slå fast att alla som heter Christoffer eller Christoffersson är släkt med den ursprungliga Christoffer på Fallebo från 1653.

Den 23/9 år 1770 föddes Christoffer Larsson på Fallebo. Hans far hette Lars Christoffersson och hustrun Kjerstin Christoffersdotter. Christoffer Larssons föräldrar var då sannolikt kusiner och hans farfar bör också ha hetat Christoffer.

Table of Returns.

Books.

Book No. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100

1774 1775 1776 1777 1778 1779 1780 1781 1782 1783 1784 1785 1786 1787 1788 1789 1790 1791 1792 1793 1794 1795 1796 1797 1798 1799 1800 1801 1802 1803 1804 1805 1806 1807 1808 1809 1810 1811 1812 1813 1814 1815 1816 1817 1818 1819 1820 1821 1822 1823 1824 1825 1826 1827 1828 1829 1830 1831 1832 1833 1834 1835 1836 1837 1838 1839 1840 1841 1842 1843 1844 1845 1846 1847 1848 1849 1850 1851 1852 1853 1854 1855 1856 1857 1858 1859 1860 1861 1862 1863 1864 1865 1866 1867 1868 1869 1870 1871 1872 1873 1874 1875 1876 1877 1878 1879 1880 1881 1882 1883 1884 1885 1886 1887 1888 1889 1890 1891 1892 1893 1894 1895 1896 1897 1898 1899 1900 1901 1902 1903 1904 1905 1906 1907 1908 1909 1910 1911 1912 1913 1914 1915 1916 1917 1918 1919 1920 1921 1922 1923 1924 1925 1926 1927 1928 1929 1930 1931 1932 1933 1934 1935 1936 1937 1938 1939 1940 1941 1942 1943 1944 1945 1946 1947 1948 1949 1950 1951 1952 1953 1954 1955 1956 1957 1958 1959 1960 1961 1962 1963 1964 1965 1966 1967 1968 1969 1970 1971 1972 1973 1974 1975 1976 1977 1978 1979 1980 1981 1982 1983 1984 1985 1986 1987 1988 1989 1990 1991 1992 1993 1994 1995 1996 1997 1998 1999 2000 2001 2002 2003 2004 2005 2006 2007 2008 2009 2010 2011 2012 2013 2014 2015 2016 2017 2018 2019 2020 2021 2022 2023 2024 2025 2026 2027 2028 2029 2030 2031 2032 2033 2034 2035 2036 2037 2038 2039 2040 2041 2042 2043 2044 2045 2046 2047 2048 2049 2050 2051 2052 2053 2054 2055 2056 2057 2058 2059 2060 2061 2062 2063 2064 2065 2066 2067 2068 2069 2070 2071 2072 2073 2074 2075 2076 2077 2078 2079 2080 2081 2082 2083 2084 2085 2086 2087 2088 2089 2090 2091 2092 2093 2094 2095 2096 2097 2098 2099 2100 2

- Carl Svensson Född 1795-06-24 i Fagerhult
- Lisa Jansdotter Född 1805 i Döderhult
- Dotter Anna-Stina Född 1823-02-13 i Döderhult

- Bild 3 -Första husförhörlängden på Fallebo 1766

Änkan tar över

Nils Hansson Hultgren var välbeställd handelsman i Döderhultsvik, Han kom från en gammal Döderhultssläkt som bodde i trakterna runt Klämna. År 1827 gick Nils bort i lungsot (tuberkolos). Hans fru hette Helena Hultgren. Hon kom från Högsby och hade nu tolv barn att ansvara för på egen hand.

Det här var en tid när kvinnorna inte räknades. De var omyndiga, räknades som barn mer eller mindre. Först 1858 skulle ogifta kvinnor över 25 år ges rätt att ansöka om att bli myndiga och inte förrän 1865 blev de per automatik myndiga när de fyllde 25.

Men sedan lång tid tillbaka fanns ett undantag och det var änkorna. När deras make dog blev de myndiga. De fick ärva honom och fick nu göra affärer på egen hand precis som om de vore en man. Visserligen blev de omyndiga igen om de gifte om sig men om de inte gjorde det så var de precis så fria som en kvinna kunde vara på denna tid.

Detta tänkte änkefru Hultgren utnyttja. Maken hade som tur var gott om tillgångar vid sin bortgång. Änkefru Hultgren köpte nu hälften av Fallebo. Hon bosatte sig inte direkt där men hon var ensam ägare.

Nu är det fullt av folk på gården men på Änkefru Hultgrens del bor:

- Nils Persson Född 1798 i Hjorted
- Anna Mathilda Carlsdotter Född 1802 i Döderhult
- Son Jonas Född 1826 i Döderhult
- Son Nils August Född 1828 i Döderhult
- Son Carl Gustaf Född 1832 i Döderhult
- Dessutom nio pigor och drängar

Efter några år flyttar också Helena Hultgren och hennes barn ut till Fallebo där de bor fram till hennes bortgång 1848 då hon gick bort av feber i en ålder av 65 år

Fyra år efter hennes bortgång kommer sonen sjömannen Frans Hultgren hem. Han vet förmodligen inte att hans mor har gått bort så han beger sig Fallebo. Frans Hultgren är sjuk. Han har fått Gula Febern i Sydamerika eller Afrika och han avlider också på Fallebo av denna ”exotiska” sjukdom.

Deurells från Dörby

Nu träder Oskarshamns, dåvarande Döderhultsviks, mest inflytelserike familj in i bilden. Deurells från Dörby

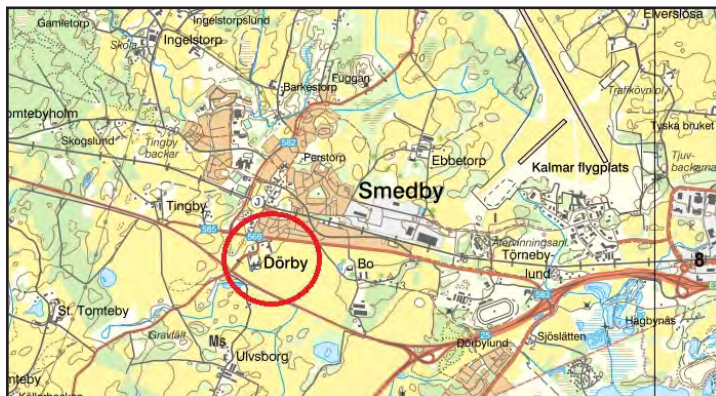

Bild 4 -Dörby väster om Kalmar. Karta från Lantmäteriet.

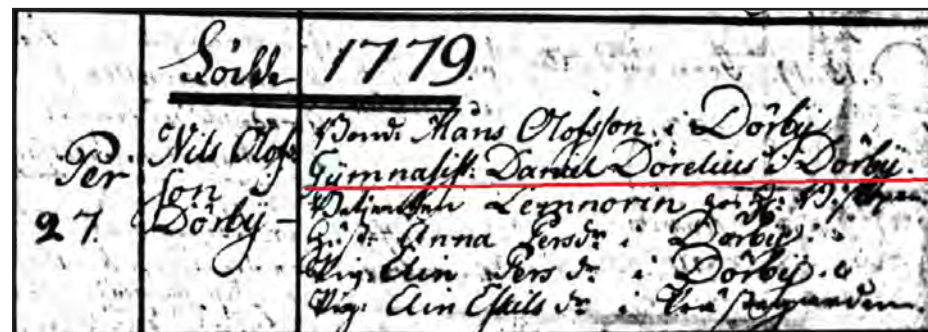
Väster om Kalmar ligger den lilla byn Dörby. Den består egentligen mest av kyrkan och ett fåtal gårdar däromkring. Dörby församling har däremot alltid varit betydligt större än så.

Dörby Kyrka är mycket gammal. Åtminstone vissa delar konstruerades runt 1250 och man tror att det fanns en gammal träkyrka på platsen före det.

På julafton 1759 föddes ett speciellt barn i Dörby. Man kan se att han var speciell eftersom biskopen och biskopinnan var vittnen vid hans dop. Daniel Jönsson växtr upp. Han studerade högst troligt i Kalmar.

Daniel hade lagt märke till sin äldre släkting Daniel som hade lagt av sitt son-namn och kallade sig Daniel Aurelius. Påverkad av detta och sina studiekamrater bestämde han sig för att inte heta Jönsson längre. Han tog namnet Dörelius, som i Dör-elius, med betydelsen han från Dörby.

I den här anteckningen från en födelsebok år 1779 där han är dopvittne vid ett dop i Dörby kan vi se hans nya namn Daniel Dörelius för första gången.

Daniel Dörelius ändrade runt 1791 stavningen på sitt efternamn till Deurell. Daniel Deurell blev den förste Deurell. Han kom att leva sitt liv som kronlänsman och befallningsman i Vassmolösa. Då skulle man ju kunna tro att alla Deurells i Sverige är ättlingar till Daniel Deurell men så är inte fallet. Daniel Deurell gifte sig inte och fick inga barn.

År 1801 flyttade Daniels unge släkting Per Nilsson från Dörby till Daniel i Vassmolösa. Han fick där träning och utbildning i att bli ny kronolänsman och Daniel blev hans mentor.

Daniel visste att efternamnet Deurell skulle dö ut med honom så han sa till Per, vänta nu, du kommer också från Dörby, du kan också ta efternamnet Deurell!

Sagt och gjort. Nitton år gammal bytte Per Nilsson namn till Per Deurell. Samtidigt bröt det ut en mindre Deurell-epedemi i Dörby. Byns unga insåg att de kunde ta detta tjusiga efternamn i stället för sina tråkiga Svensson och Nilsson. Minst ytterligare fem unga män tog efternamnet Deurell så alla Deurells i Sverige idag är ättlingar till flera olika familjer från Dörby under de första åren av 1800-talet.

Per Deurell flyttade så småningom till Ålem där han blev kronolänsman. Hans sonson som också hette Per Deurell flyttade tidigt till Döderhultsvik, blivande Oskarshamn där han blev den nya lilla stadens mest inflytelserika invånare.

Per Deurell - Stadens mäktigaste man

Cirka 1849 köpte Per Deurell Fallebo av Änkefru Hultgrens sterbhus (dödsbo). Per Deurell flyttade till dåvarande Döderhultsvik, tjugosju år gammal år 1847 och bodde i början på Besvärsgård. Han släkt kom från Ålem och flera andra familjemedlemmar flyttade också med. I praktiken hade han redat tidvis befunnit sig i Köpingen i flera år och startade redan 1846 ett av Sveriges första landsortsbryggerier, Det bayerska bryggeriet.

Per Deurell blev så småningom bland annat Oskarshamns "bryggerikung" men var inblandad i det mesta i Oskarshamn. År 1856 erhöll Döderhultsvik stadsrättigheter och Oskarshamn bildades.

I en artikel om stadens bildande kan man bland annat läsa:

"I förbigående sagt: godsägare Hultenheim på Fredriksberg kallas ofta stadens fader, men i så fall bör Deurell åtminstone få epitetet stadens uppfostrare, ty från denna tid till sin död 1896 hade han - inte ett finger men - båda händerna i avgörandet av praktiskt taget allt i stadens näringar och offentliga liv" Senare drev Deurell Oskarshamns bryggeri i kvarteret Backus, uppfört 1877.

Per Deurell var emellertid mångsysslare och drev bland mycket annat passagerartrafik tillsammans med kapten Ernst Gyllsdorff. Han var kanske den allra mest drivande i kommunfullmäktige och drätselkommitté i Oskarshamn och var inblandad i snart sett allt som hände i den nya lilla staden.

Han var förste disponent för Oskarshamns Skepssdockas AB 1860. Han ägde flera fartyg och var inblandad i rederier, fabriker och bankstyrelser. Kort sagt, alla visste vem vice Konsul Per Deurell var.

Deurell var också ordförande i Oskarshamns första ordenssällskap W.M. år 1866 och han var den som räknas som "Grundläggare nr. 1." då stadens frimurarloge bildades 1880 emedan han var den frimurarbroder som hade högst grad.

För Fallebo hade Per Deurell stora planer. Han planerade att anlägga en stor Humlegård för att där odla humle till sina bryggerier

Han berättar själv om sina planer i tidningen Barometern år 1857:

Bild 5 -Humlegården på Fallebo. Illustration Michael Stenfelt

"På min egendom i Fallebo, ¼ mil från Oskarshamn, påbörjades hösten 1855 anläggning af en humlegård, under ledning af Baijerske humleodlaren Matold. Våren 1856, sedan Matold återkommit från Baijern, hvarest han för min räkning uppköpt humleröter, utlades sådana på ett då färdigt fält af cirka 1 ½ tunnland. De utplanterade rötterna, omkring 19,000 st., hafva med få undantag gått serdeles väl och visade redan förlidet år frukt, ehuru rankorna icke då voro uppstakade. Detta år visar sig humlegården utmärkt frodig och vacker. Rankorna betäcka, å de tidigast planterade ställen, redan stängerna till hela deras längd, som är 10 a 12 alnar, och visa ymniga tecken till blommor. Vid anläggningen har tillgått sålunda att fältet föregående höst och vår, dike efter dike blifvit uppgrävt till 5 quarters djup (c:a 75 cm, förf. anm.) samt den öfra eller så kallade matjorden ned- och alfven uppgräfd, hvarefter en stark gödning försigick och rötterna utlades, 3:ne vid hvarje stångkupa, och dessa fyra fot från hvarandra. Denna rajulering, hvarigenom den bättre matjorden placeras i botten, är nödvändig, emedan humleroten skjuter ända till 20 à 30 tum ner i jorden och från djupet hemtar näring. Det är ock ett nödvändigt villkor att hafva fältet väl och djupdt avdikadt, emedan plantan ingalunda föredrager bottensyra. Den bäst passande jord anses vara svart- eller sandmylla på fast botten samt belägenhet en sluttning mot söder, skyddad för nordliga vindar; dock förekommer i Baijern humleplantering på ganska olika, än bättre än sämre jord, och min övertygelse är att en i Sverige väl anlagd och underhållen humlegård skall lemna lika vackert resultat, helst plantan frodigt vexer och lemnar mogen skörd.

Hvad serskilt angår den här omnämnda humlegård, så hafva flere som i Baijern besett sådana anlägg-

ningar, varit med mig öfverens derom, att man sällan der får se någon vackrare och med mera utsigt till god skörd.

Att den i vårt land vanligen förekommande humle lemnar så föga afkastning och är i qualité så underlägsen den Baijerska, torde hufvudsakligen vara att tillskrifva den ringa omvårdnad som deråt egnas, i förening med en, från början måhända icke så ädel planta, ty erkännas måste att sådan den Svenska humlen nu vanligen förekommer, icke 4 // i styrka motsvara 1 // Baijersk, oansedt den förra till ädlare ölsorter är oanvändbar.

Rötterna på den först anlagda del af humlegården kunna och böra redan nästkommande vår samt der- efter årligen skäras, hvarigenom tillfälle till ny plantering erbjuder sig. Min mening är ock att på det till humlegård afsedda fält af cirka 8 tunnelands vidd årligen fortsätta planteringen, samt till salu upplåta de rötter jag för detta ändamål icke sjelf behöfver använda.

Kostnaden för en slik anläggning är så väsentligen beroende af lokal, arbetslöner och tillgång på pas- sande skog till humlestakar, att den såsom regel svårligen kan uppgifvas; dock torde kunna antagas, att en graf, 2 ½ fot djup samt 4 fot bred med vinkelräta sidor kostar i uppgräfnings 8 sk. Pr famn och således ett tunneland cirka 390: --

Gödning, 150 lass à 36 sk. 112: 24.

12,000 rötter à 3 rdr pr 100 360: --

4 000 stakar, 12 alnar långa, à 6 sk. St. 500: --

Tillsyn och diverse arbete 200: --

Rmt 1,562: 24--

Den af mig anlagda humlegård har, i anseende till sprängning, dryga omkostnader för anskaffning af humlerötter samt plantörens resor och aflöning, blifvit i anläggningskostnad vida dyrare. Humlegården tarfvar visserligen årligen sedan den blifvit anlagd, en omsorgsfull vård, men kostnaden bör icke blifva betydlig, enär alla arbeten äro lätt inlärdas och de flesta kunna verkställas af barn och till tyngre arbete mindre dugligt folk. Endast gödning, kupning, nedsättning af stänger och deras upptagning fordra mandagsverken.

Om beloppet af den årliga afkastningen har jag icke egen kännedom, men det vill påstås att man i lyckligt fall kan skörda af en stängel ända till ½ // humle. Jag vill dock icke antaga detta till mera än ¼ //, i hvilket fall ett tunneland om nära 4000 stänger skulle kunna lemna 1,500 //. Priset på Baijersk humle har hitintills, med tull och omkostnader icke understigit 1 rdr 20 sk. //, men den har vissa år kostat till och med 3 rdr //, samt någon gång derutöfver. En väl anlagd och underhållen humlegård lär icke behöfva omläggas på 20 år, under hvilken tid den i de första 10 är tilltagande och de sednare åren aftagande. ”

Nu var Per Deurell i sitt esse. Den lilla staden Oskarshamn bildades 1856 och Per Deurell var nu den i staden som hade mest att säga till om. Humleodlingen på Fallebo gick bra och hans bryggerier växte mer och mer. Deurell ägde massor av tomter och delar i olika affärsverksamheter. I tolv år gick det bra ända tills

Trots konkursen lyckades Per Deurell behålla makten över Fallebo. Det ser man bland annat på lappen till höger från 1912 som förvaras i ett av boningshusen på Fallebo. En del av texten lyder:

Detta hus byggdes av Riddaren och Konsuln Per Deurell år 1868.

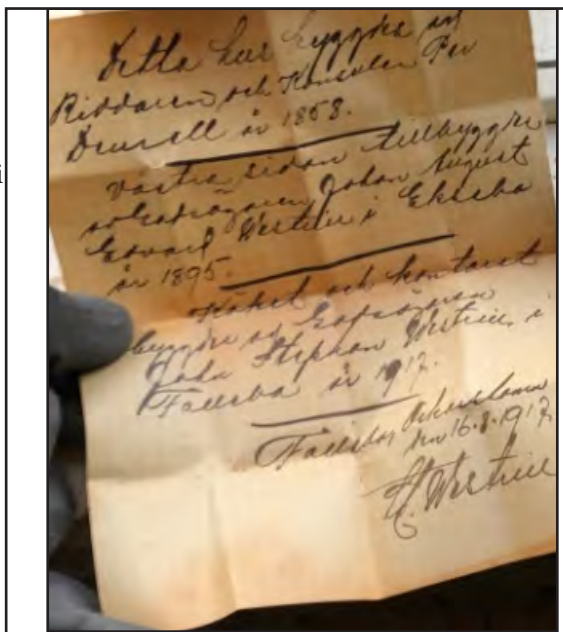

Bild 6 -Papper från boningshus i Fallebo från 1912.

År 1868 blev ett händelserikt år för Deurell. Konkursen hade just avslutats. Han byggde ett nytt boningshus på Fallebo.

Per Deurell gifte sig inte, han förblev ogift till sin död. Han verkar dock ha haft ett gott öga till sin unga piga Maria Sofia Sund från Mönsterås.

Sommaren 1868 fick Maria Sofia lämna Oskarshamn. Hon var då gravid med Per Deurells son. Deurell var vid tillfället 48 år gammal och Maria Sofia 24 år. Hon installerades i en lägenhet på Regeringsgatan 34 i Stockholm och deras son Carl Deurell föddes 1868 i S:t Jacobs församling i Stockholm.

Maria Sofia återkom, förmodligen utan sin son, till Oskarshamn under hösten 1868 men flyttade i november tillbaka till sonen i Stockholm. Carl Deurell fick dock faderns efternamn och bodde i tonåren hos fadern Per Deurell i Oskarshamn. Per Deurell verkar ha sörgt väl för sonens uppehälle.

Även Maria Sofia Sund flyttade plötsligt tillbaka till Oskarshamn 1872 där hon fick tjänst som piga, dock inte hos Deurell.

Hon var då gravid med den andre sonen Johan Emil som dog några månader efter födseln. Vem Johan Emils far var tog Maria Sofia Sund med sig i graven ...

Sonen Carl Deurell skickades att studera juridik i Lund. Väl i Lunds studentliv deltog han med liv och lust i studentspex och andra tillställningar.

Han trivdes så bra med det så han hoppade av juridikstudierna och blev i stället känd skådespelare och teaterdirektör.

Per Deurell gick bort år 1896 efter en tids sjukdom på Sabbatsbergs sjukhus i Stockholm.

Han ligger begravd i Stockholm men Oskarshamns stad reste i stället en stor minnessten över honom på Gamla Kyrkogården i Oskarshamn

Bild 7 -Carl Deurell i skådespelet Andersson, Pettersson och Lundström.

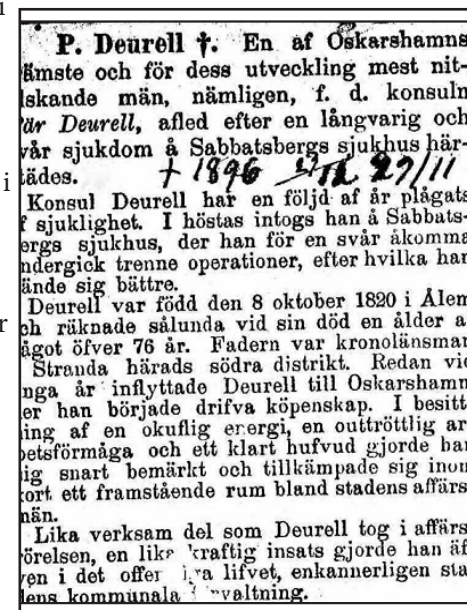

Bild 8 -Per Deurells dödsannons

Bild 9 -Per Deurells minnessten på gamla kyrkogården i Oskarshamn

Uno Weijdling - Charmören och festprissen

År 1868 köper blott tjugosexårige löjtnanten Uno Weijdling upp Fallebo 1/4 mantal av Per Deurells konkursmassa. Uno Weijdling var inte känd som affärsman men däremot omtalad i Oskarshamns sällskapsliv där han deltog med liv och lust.

Han hade sannolikt inga stora tillgångar. Men hur kunde han då köpa upp Per Deurells gård i Fallebo?

Jo Uno Weijdling var Per Deurells systerson. Hans mor och Per Deurells syster Carin, som var änka, hade redan bott flera år på gården.

Uno Weijdlings plötsliga rikedom och det faktum att Per Deurell byggde ett nytt boningshus på Fallebo strax efter sin konkurs visar vad pengarna kom från och vem den ”verkliga huvudmannen” fortfarande var

Uno Weidjling flyttade nu också ut till Fallebo.

Hans avtryck i sällskapslivet kan exempelvis ses i ett utdrag av brev i den s.k. Callerströmska brevsamlingen i Påskallavik, skrivet av Ida Callerström 1880:

Du kan inte tro så roligt vi hade på soiséen, den var förstås på stadshuset och var der så fint och tufligt. Mamma följde med upp, utmärkt bra musik var det samt dansa fick jag också hvarje dans, den slutade med cottillon, som anfördes av Uno Weydling, dekorationer hade vi också.

Bild 10 -Löjtnant Uno Weijdling

Uno Weijdlings karriär var främst inom det militära och han slutade så småningom som Överstelöjtnant.

Oscar Weijdling - En av stadens mest bemärkte män

År 1873 står Oscar Weijdling som ägare till Fallebo 1/4 mantal. Oscar Weijdling är Uno Weijdlings lillebror.

Bild 11 -Löjtnant Oscar Weidling

Carl Oscar Emil Weidling föddes år 1844 som son av kronofogden C.G. Weijdling och hans hustru Carin Deurell på Nävra gård i Ålems Socken.

Morbror Per Deurell (GR1) kom att bli mycket viktig i Oscars Weidlings framtida liv. Kanske fick Per Deurell så småningom lite av en fadersroll för Oscar eftersom fadern, Kronofogden Carl Gustaf Weidling, var hela 59 år gammal vid Oscars födsel, hela 31 år äldre än hans mor som bara var 28 år.

Fadern avled därför av ålderdom redan 1857 när Oscar var bara 13 år. Vid faderns död bodde Oscar på Nävra gård i Ålems sn tillsammans med sin mor Karin och sin två år äldre bror Uno, men de fick nu flytta och Oscar tvingades växa upp snabbt.

Några månader senare avflyttar familjen till Kalmar. Redan här tar Oscar värvning. I inflyttningsslängden står noterat Infanterikompaniet Kalmar där han börjar bara 14 år gammal. Valet att bli militär togs förmodligen av ekonomiska skäl efter faderns död.

I utflyttningsslängden från Ålem står:
Med änkan Weijdling följa söner.
Uno Perh Otto Född 1842 i Ålem
Carl Oscar Emil Född 1844 i Ålem

Bägge äga en mot deras ålder svarande Kristendomskunskap. De har fört en anständig vandel och är vaccinerade mot smittkoppor.

År 1860, 16 år gammal, var det dags för Oscar att gå krigsskolan på Karlberg utanför Stockholm. Oscar antogs till Karlberg 1860 som nr 189. Han var ordningsman i 1:a klass 1862 och i musik 1864. Korpral 1865.

Det kan inte varit så lätt för Oscar att anlända till Karlberg som ung småläring. En nyantagen kallades för "Ruka" och riskerade ständigt att utsättas för de äldres tillrättavisningar och örfilar. På kvällarna lekte man sällskapslekar som mest gick ut på att ge de äldre en ursäkt att misshandla "rukorna".

Själva utbildningen på Karlberg syftade dock till att göra ynglingarna till bildade och världsvana representanter för Sverige med mycket matematik och moderna språk, som till exempel franska och Oscar bör ha haft ett bra stöd i sin äldre bror Uno Weijdling som började på Karlberg redan 1859 och utexaminerades 1864. Tjugotvå år gammal dyker Oscar upp i Oskarshamn för första gången när han flyttar in på Fallebo.

Här finns då även hans mor, änkan Carin Deurell.

Vid 24 års ålder, år 1868, tog Oscar värvning i franska armén och tjänstgjorde år 1868-1869 i Första Zuavregementet i Algeriet. Varför han gav sig ut på denna resa

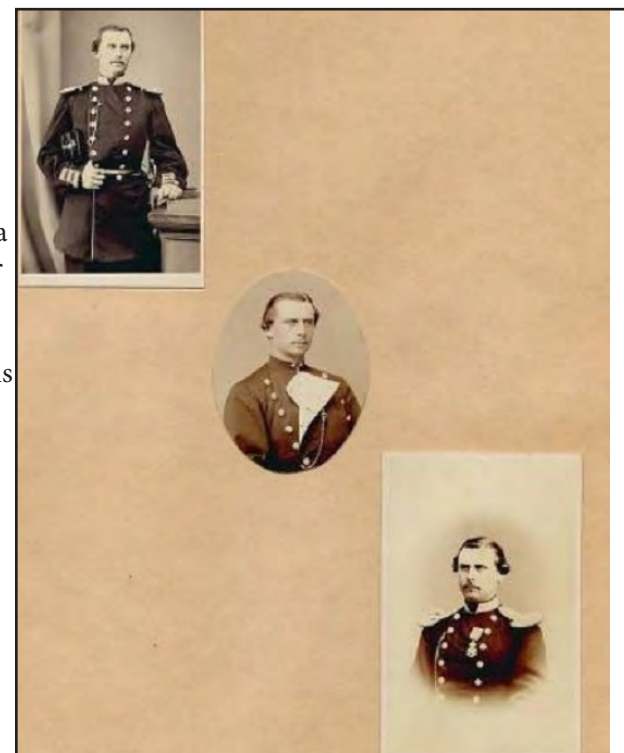

Bild 12 -Oscar Weijdling - Porträttsamling

förtäljer inte historien men man kan misstänka att det var av äventyrslystnad.

Zuavregementena bestod ursprungligen av algerisk lokalbefolkning men kom senare att bestå av fransmän och en och annan utlänning som Oscar. De var kända som mycket goda infanterister. Man kan tro att undervisningen i franska på Karlberg nu kom väl till pass. Oscar klarade sig precis från krig då Frankrike

Den stora algeriska hungersnöden – Samtida målning

förklarade krig mot Preussen 1870 och Zuavregementena skickades dit. Oscar var i stället förlagd i Algeriet under det som kallades den stora algeriska hungersnöden 1868-1869. Den

stora algeriska hungersnöden var en serie av naturkatastrofer som inbegrep både gigantiska gräshoppsvärmor och svår torka. En stor del av befolkningen strök med. Under tiden i Frankrike förärades Oscar med RFrHL (Riddare av Franska Hederslegionens orden) och titulerade sig efter detta ofta som löjtnant och riddare. 1870 var Oscar tillbaka i Sverige och befordrades till löjtnant.

År 1873 gifte han sig på Fredriksbergs Herrgård med Marie Adele Pettersson och blev därmed ingift i den stora Oskarshamnssläkten Wijkström, kallad Sveriges största borgarsläkt. Marie var 19 år vid äktenskapet och bröllopet hölls på Fredriksbergs Herrgård. År 1880 blev Oscar Weijdling den allra första att recipiera i staden Oskarshamns nybyggda frimurarloge.

Han bodde nu i Gränerum i skogarna norr om Döderhult som han hade ärvt av sin svärfar. Han och hans hustru hade nu hunnit få tre barn, varav det yngsta var bara någon månad gammal.

Oscar och hans hustru Marie kom till slut att få sex barn, alla födda i Oskarshamn och större delen av sitt liv levde de sedan inne i staden.

O. WEIJDLING. †
Den 30 maj afled i Uppsala en af Oskarshamns mest bemärkte män, löjtnant Oskar Weijdling, 64 år gammal. Ordf. i Oskarshamns drätselkammare, led. af stadsfullm., ordf. styr för Bankaktiebol. Södra Sveriges afdeln.-kontor i Oskarshamn samt styrelseordf. och verkst. dir. Oskarshams folkbank.

Bild 13 -Oscar Weijdlings dödsannons

Efter att Oscar Weijdling lämnat det militära så inledde han en framgångsrik civil karriär inom både det offentliga och det privata näringslivet. Han ägde en tändsticksfabrik, en mekanisk snickerifabrik, satt i kommunfullmäktige och var ordförande i drätselkammaren.

Inte för inte kallades han en av Oskarshamns mest bemärkte män i sin dödsannons från 1908. Dödsorsaken var "kräftsjukdom" alltså det vi idag kallar för cancer.

Han ligger begravd på Gamla Kyrkogården i Oskarshamn. Här vilar också Oscars fru Marie som överlevde honom med 28 år samt flera av hans barn.

Gustaf Otto Ekström - Inflytelserik mångsysslare

Oscar Weijdling flyttar år 1878 till Gränerum som han har ärvt efter sin svärfar. Med honom försvinner släkten Deurells inflytande över Fallebo. Han säljer gården till Gustaf Otto Ekström.

Ekström är mångsysslare som så många andra på den här tiden och är bland annat huvudredare för skonaren Ingrid i Oskarshamn.

Han var även flitigt anlitad inom Döderhults kommunala nämnder både som revisor, ledamot och stämмоordförande och satt även i direktionen för Oskarshamns lasarett. Gustaf Ekström valdes även in i stadens frimurarloge år 1881.

År 1886 köper Ekström tillsammans med Axel Lundgren in tomten nr 299 vid Köpmangatan, snett mitt emot Lilla Torget. Tomten köptes av avlidne stadsbyggmästaren Carl Gustaf Löfqvists konkursbo. Det var en av fastigheterna som brann ner vid storbranden i Oskarshamn 1881.

Han flyttar år 1892 till Adolf Fredriks församling i Stockholm där han arbetar som aktuarie. Redan 1890 har han dock varit tvungen att sälja gården på exekutiv auktion. Nedan följer en notis från Oskarshamnstidningen den 21:a juni 1890.

Kungörelse

Genom exekutiv auktion, som förrättas å Stranda Härad's tingsställe i Mönsterås köping Fredagen den 4 nästkommande Juli kl. 11 f. m., kommer att i den ordning, som om utmätt fast egendom är stadgadt, till försäljning utbjudas Gustaf Ekström tillhöriga hemmanet 1/4 mantal kronoställe Fallebo i Döderhults socken och Stranda härad, beläget 0,5 nymil från sockenkyrkan och 0,3 nymil från staden Oskarshamn.

Fastigheten som är saluvärderad till 36,000 kronor, har erforderliga åbyggnader i godt stånd, lemnar föda sommar och vinter till 2 hästar, 3 par oxar, 20 kor och 20 får samt uppgifves innehålla omkring 260 tunnland areal, deraf omkring 46 tunnland åker af god beskaffenhet och återstoden skogs- och hagmark med skog till husbehof och afsalu.

De, hvilka hafva fordran, som bör ur egendomen gäldas, eller annan rätt, som skall vid försäljningen iakttagas, ega att vid auktionen sin rätt bevaka.

Kalmar i Norra Möre och Stranda härad's kronofogdekontor den 28 maj 1890.
F. Stenström

Bild 14 -Minnessten över Gustaf Otto Ekström på Norra Begravningsplatsen i Stockholm

Ekström avlider 65 år gammal i på Kungsholmen i Stockholm av reumatisk värk. Han är då fortfarande ogift och barnlös.

Han måste emellertid ha gjort stort intryck på sina kollegor i Stockholm ty hela 40 år efter hans död, år 1948 reste Livförsäkringsbolaget Balder en stor minessten över honom på Norra Begravningsplatsen i Stockholm. Texten på stenen lyder:

Åt minnet av en märklig aktuarie

Han sägs också ha varit självlärd matematiker och astronom.

Nils Peter Alfred Dahlberg - stannade på Fallebo

Gårdens nye ägare blev Nils Peter Alfred Dahlberg från Kristdala. Ägarbytet verkar ha skett lite pö om pö. Ekströms exekutiva auktion var 1890. Dahlberg flyttade in på Fallebo 1891 medan Ekström inte flyttade därifrån till Stockholm förrän 1892.

Dahlberg äger gården till år 1900 då han säljer till sin svärson Johan August Edvard Vestrin som är gift med Dahlbergs dotter Sofia.

Nils Peter Dahlberg bor emellertid kvar på gården resten sitt liv till han avlider 1923.

Johan August Edvard Vestrin - Ej bofast ägare

Johan August Edvard Vestrin kom ursprungligen från Eksebo i Virserums socken. Han köper gården av sin svärfar år 1900 men bor förmodligen aldrig där. Gården arrenderas i stället åren 1900-1908 av Karl Johan Jonsson från Misterhult.

Johan Stefan Westrin - Sonen tar över

Från 1915 till 1919 tar förre ägarens son, Johan Stefan Westrin över Fallebo och bedriver också lantbruk på gården. Hustrun Ingeborg Westrin var småskollärarinna och det är första gången som en kvinna boende på Fallebo har en egen yrkestitel.

Fallebo övergår till att tillhöra Oskarshamns församling år 1919. Gården delas också upp på två, nummer 1 och nummer 2 med 1/8 mantal vardera. Westrin äger båda tills han flyttar till Själlib i nuvarande Söderköpings kommun år 1923.

Bild 15 -Johan Stefan Westrin

Bild 16 -Ingeborg Westrin. Kortet taget betydligt senare än makens

Karl Albert Verner Jonsson

År 1923 köps Fallebo av Karl Albert Verner Jonsson. Han är då 29 år gammal. Även hans far och mor flyttar med.

Han behåller gården till 1933. Han får sonen Karl Johan Bertil med sin hustru Anna Maria.

Bild 17 -Karl Albert Verner Jonsson som ung värnpliktig

Kommunen tar över

År 1934 köper Oskarshamns kommun upp Fallebo för 49000 kr och har sedan dess ägt gården.

Staden arrenderade ut Fallebo till först Evald Svensson och sedan till Knut Andersson 1943-1978. Kommunen styckade av och sålde de hus som nu är privatbostäder. I övrigt är husen och marken i kommunens ägo

Fallebo gård idag

Fallebo ägs idag av Oskarshamns kommun men drivs av den ideella föreningen Magasinets vänner.

På gården finns får och grisar.

I det så kallade magasinet finns ett litet museum på övervåningen.

På gården finns ett litet strövområde öppet för allmänheten. Träd och växter är tydligt markerade så man kan läsa om vilken art det är.

Inom området finns den så kallade ”kyrkan” ,utomhus, där åtskilliga giftemål och barndop har hållits.

Sedan 2023 finns också ett 50-tal betongskulpturer utplacerade av Bergakonstnären Boris Melzén utplacerade på området.

På gården har organiserats tipspromenader, spökbingo, föredrag och motionslopp för att bara nämna några aktiviteter.

Bild 18 -Fallebo gård

Bild 19 -Lekplats

Bild 20 -Magasin med museum på övervåningen

Bild 21 -Får

Bild 22 -Klockstapel

Bild 23 -"Kyrkan"

Bild 24 -Ingång till park

Bild 25 -Uthus

Bild 26 -Betongstaty